

Titlul cursului: *Figura lui Socrate*

Ciclu de studii: Licență și Master

Număr de ore pe săptămână: 2 ore (curs) + 2 ore (seminar)

Descrierea cursului:

Cursul își propune să-i familiarizeze pe studenți cu specificitatea filosofică a figurii lui Socrate, așa cum apare ea îndeosebi în dialogurile platoniciene, dar și în unele scrieri ale lui Aristofan și Xenofon. Această tematică completează parcursul academic al cursanților, cu precădere în ceea ce privește filosofia antică și istoria filosofiei, fiind totodată o cale de acces inedită în filosofia și dramaturgia scrierilor platoniciene.

Nucleul cel mai profund al figurii lui Socrate pare a sta, conform gândirii platoniciene cel puțin, în atopia sa – literalmente, lipsa unui loc. În raport cu cetatea, cunoașterea exhaustivă, normele sociale sau natura umană, la întrebarea „Unde este Socrate, care este poziția lui?”, Platon ne invită să constatăm că întrebarea este mai importantă decât răspunsul. Astfel, personajul-pivot al dialogurilor este caracterizat de manieră recurentă (aprox. 20 de ocurențe) drept *atopos*, ciudat, bizar, nelalocul lui. Această caracterizare aparține în exclusivitate meditației platoniciene, ea lipsind cu desăvârșire din textele lui Xenofon și Aristofan, ceilalți doi autori antici de la care am moștenit o portretizare a felului de a fi socratic. Prin contrast cu acești autori pentru care lipsa socratică de loc trece neobservată, în trei dintre dialogurile platoniciene (*Apologia*, *Theaitetos* și *Phaidros*) avem surpriza de a-l întâlni pe Socrate însuși discutând cu privire la propriul său neobișnuit. Pasajele la care vom face referire tratează teme de o importanță capitală atât pentru corpusul platonice, cât și pentru istoria filosofiei. Astfel, prin tema atopiei, putem aborda relația lui Socrate cu (a) spațiul politic, (b) maieutica, (c) triada bestial-viețuitoare-zeu și (d) raportul interior-exterior.

Centrală pentru înțelegerea filosofică a figurii lui Socrate, atopia sau „ciudățenia” sa a fost în general neglijată în istoria filosofiei, fiind de obicei evacuată în domeniul anecdotei istorice (felul în care Socrate se îmbrăca, diverse comportamente pe care le avea etc). Cursul de față își propune să argumenteze în favoarea unei demnități pur *filosofice* a acestei trăsături socratice. Din punct de vedere pedagogic, întâlnirile se vor desfășura cât se poate de interactiv, angajând constant reflecția vie asupra textelor discutate.

Competențe specifice profesionale:

1. Identificarea unor probleme filosofice
2. Capacitatea de a interpreta un text filosofic
3. Capacitatea de a problematiza un text filosofic
4. Elaborarea unui eseu argumentativ pornind de la un text de filosofie relevant

Competențe specifice transversale:

5. Analiza unui conținut din punct de vedere argumentativ
6. Evaluarea din punct de vedere argumentativ a unor discuții
7. Formularea și primirea de critici constructive în cadrul discuțiilor purtate

Obiectivul general al disciplinei:

- Familiarizarea studenților cu figura lui Socrate și cu specificul acesteia în Antichitatea clasică

Evaluare:

- Eseu argumentativ pe baza tematicii cursului (4p)
- Activitate în cadrul seminarelor (4p). (2p din oficiu)

Nr. săpt.	Tematică curs	Tematică seminar	Metode pedagogice	Nr. ore
1.	Introducere – figura lui Socrate în istoria filosofiei	Text discutat: Pierre Hadot, <i>Ce este filosofia antică?</i> , trad. G. Bondor și C. Tipurita, Iași, Polirom, 1997, cap. „Figura lui Socrate”.	Expunere interactivă, conversație euristică, discuție, analiză text	2+ 2
2.	Portretul lui Socrate în comedia <i>Norii</i> , de Aristofan	Text discutat: Aristofan, <i>Norii</i> , trad. Ș. Bezdechi și D. Botez, București, Ed. de Stat pentru Literatură și Artă, 1955.	Expunere interactivă, conversație euristică, discuție, analiză text	2+ 2
3.	Socrate ca „silen” I: Alcibiade și istoria filosofiei	Text discutat: Platon, <i>Banchetul</i> , trad. P. Creția, București, Humanitas, 2011, frag. 215a-222e	Expunere interactivă, conversație euristică, discuție, analiză text	2+ 2
4	Socrate ca „silen” II: raportul interior-exterior	Text discutat: Platon, <i>Banchetul</i> , trad. P. Creția, București, Humanitas, 2011, frag. 215a-222e	Expunere interactivă, conversație euristică, discuție, analiză text	2+ 2
5.	Socrate și spațiul politic atenian I	Texte discutate: Xenofon, <i>Amintiri despre Socrate</i> , trad. G. Tănăsescu, Chișinău, Hyperion, 1990, pp. 221-228; Platon, <i>Apărarea lui Socrate</i> , trad. F. Băltăceanu, București, Humanitas, 2015, frag. 17a-31c.	Expunere interactivă, conversație euristică, discuție, analiză text	2+ 2
6.	Socrate și spațiul politic atenian II	Texte discutate: Platon, <i>Apărarea lui Socrate</i> , trad. F. Băltăceanu, București, Humanitas, 2015, frag. 31c-32a; Scurte fragmente din discursuri ale oratorilor Demostene și Isocrate (v. Bibliografie).	Expunere interactivă, conversație euristică, discuție, analiză text	2+ 2
7.	Socrate și spațiul politic atenian III	Text discutat: Platon, <i>Apărarea lui Socrate</i> , trad. F. Băltăceanu, București, Humanitas, 2015, frag. 31c-32a.	Expunere interactivă, conversație euristică, discuție, analiză text	2+ 2
8.	Maieutica socratică: atopie și aporie	Text discutat: Platon, <i>Theaitetos</i> , trad. A. Cornea, București, Humanitas, 2012, frag. 149a-151d.	Expunere interactivă, conversație euristică, discuție, analiză text	2+ 2

9.	Socrate și Sărăcia (Penia): sensuri ale aporiei I	Text discutat: Platon, <i>Theaitetos</i> , trad. A. Cornea, București, Humanitas, 2012, frag. 185e-186a.	Expunere interactivă, conversație euristică, discuție, analiză text	2+ 2
10.	Socrate și Sărăcia (Penia): sensuri ale aporiei II	Text discutat: Platon, <i>Banchetul</i> , trad. P. Creția, București, Humanitas, 2011, frag. 203b-c.	Expunere interactivă, conversație euristică, discuție, analiză text	2+ 2
11.	Socrate, miturile și „cei înțelepți”	Text discutat: Platon, <i>Phaidros</i> , trad. G. Liiceanu, București, Humanitas, 2011, frag. 227a-229e.	Expunere interactivă, conversație euristică, discuție, analiză text	2+ 2
12.	Socrate și cunoașterea de sine: triada Typhon-viețuitoare-zeu	Text discutat: Platon, <i>Phaidros</i> , trad. G. Liiceanu, București, Humanitas, 2011, frag. 229e-230a	Expunere interactivă, conversație euristică, discuție, analiză text	2+ 2
13.	Socrate și cunoașterea de sine: problematica intervalului	Texte discutate: Pascal, <i>Cugetări</i> , trad. G. Ghidu, București, Ed. Științifică, 1992, fr. 112 și 121. W. Shakespeare, <i>Hamlet</i> , Text edited by Sydney Lamb, New York, Cliffs Complete, Hungry Minds, 2000, Actul II, Scena 2, v. 310-328.	Expunere interactivă, conversație euristică, discuție, analiză text	2+ 2
14.	Concluzii: sensurile filosofice ale „ciudățeniei” (<i>atopia</i>) lui Socrate	Recapitularea textelor discutate; discutarea temelor de eseu.	Expunere interactivă, conversație euristică, discuție liberă	2+ 2

Bibliografie principală:

Aristofan, *Norii*, trad. Ș. Bezdechi și D. Botez, București, Ed. de Stat pentru Literatură și Artă, 1955

P. Hadot, *Ce este filosofia antică?*, trad. G. Bondor și C. Tipurita, Iași, Polirom, 1997, cap. „Figura lui Socrate”

Pascal, *Cugetări*, trad. G. Ghidu, București, Ed. Științifică, 1992 (fragmente)

*, *Pagini alese din oratorii greci*, vol. 1-2, trad. A. Marin, București, Editura pentru Literatură, 1969, fragmente discursuri Isocrate și Demostene

Platon, *Apărarea lui Socrate*, trad. F. Băltăceanu, București, Humanitas, 2015 (fragmente)

Platon, *Banchetul*, trad. P. Creția, București, Humanitas, 2011 (fragmente)

Platon, *Phaidros*, trad. G. Liiceanu, București, Humanitas, 2011 (fragmente)

Platon, *Theaitetos*, trad. A. Cornea, București, Humanitas, 2012 (fragmente)

W. Shakespeare, *Hamlet*, Text edited by Sydney Lamb, New York, Cliffs Complete, Hungry Minds, 2000 (fragmente)

Xenofon, *Amintiri despre Socrate*, trad. G. Tănăsescu, Chișinău, Hyperion, 1990, pp. 221-228

Bibliografie secundară:

- M. Barabas, „The Strangeness of Socrates”, în *Philosophical Investigations*, vol. 9:2, april 1986, pp. 89-110
- E. Belfiore, « “Elenchus, Epode”, and Magic: Socrates as Silenus », în *Phoenix* 34(2), 1980, pp. 128-137
- A. Castel-Bouchouchi, „Socrate et les dialogues socratiques”, în *Lectures de Platon*, Monique Dixsaut, Anissa Castel-Bouchouchi, Gilles Kévorkian (dirs.), Paris, Ellipses, 2013
- P. Destrée, „The Speech of Alcibiades (212c4-222b7)”, în *Platon : Symposion*, Christoph Horn (ed.), Berlin, Akademie Verlag, 2011, pp. 191-205
- M. Dixsaut, *Le naturel philosophe : essai sur les dialogues de Platon*, Paris, Vrin, 1985
- G. R. F. Ferrari, *Listening to the cicadas: a study of Plato's Phaedrus*, Cambridge, Cambridge University Press, 1987
- M. Gellrich, „Socratic Magic: Enchantment, Irony, and Persuasion in Plato's Dialogues”, în *The Classical World*, 87(4), 1994, pp. 275-30
- Z. Giannopolou, *Plato's Theaetetus as a Second Apology*, Oxford, Oxford University Press, 2013
- F. Gonzalez, „Caring and Conversing About Virtue Every Day: Human Piety and Goodness in Plato's Apology”, în *Reexamining Socrates in the Apology*, Patricia Fagan et John Russon (eds.), Illinois, Northwestern University Press, 2009
- C. Griswold Jr., *Self-knowledge in Plato's Phaedrus*, New Haven / London, Yale University Press, 1986
- S. Kierkegaard, *Opere I*, Traducere din daneză, prefață și note de Ana-Stanca Tabarasi, București, Humanitas, 2006
- Sean D. Kirkland, *The ontology of Socratic questioning in Plato's Early Dialogues*, Albany, State University of New York Press, 2012
- Andrea W. Nightingale, *Genres in Dialogue. Plato and the Construct of Philosophy*, Cambridge, Cambridge University Press, 2001 [1995]
- M.-P. Noël, „Aristophane et les intellectuels : le portrait de Socrate et des “sophistes” dans les *Nuées*”, în *Le théâtre grec antique : la comédie. Actes du 10ème colloque de la Villa Kérylos à Beaulieu-sur-Mer les 1er & 2 octobre 1999*, Paris, Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, 2000
- S. Oliveira, « Τυφῶν and ἄτυφος μοῖρα : Socrates' Anthropological Either/Or in the Phaedrus (229e-230a) », în *In the mirror of the Phaedrus*, Mário Jorge de Carvalho, António de Castro Caeiro and Hélder Telo (eds.), Academia Verlag, 2013, pp. 28-89
- V. Politis „Aporia and Searching in Early Plato”, în *Remembering Socrates : Philosophical Essays*, Lindsay Judson et Vassilis Karasmanis (eds.), Oxford University Press, 2006
- Ch. Rowe, „Socrates in Plato's dialogues”, în *A Companion to Socrates*, Wiley-Blackwell, 2009
- E. Saccarelli, „Alone in the world : the existential Socrates in the *Apology* and the *Crito*”, în *Political Studies*, vol. 55, 2007, pp. 522-545
- J. A., Schlosser, *An Atopic Socrates : Engaging Socrates' Strangeness*, APSA 2009 Toronto Meeting Paper, 2009
- D. Sedley, *The Midwife of Platonism. Text and subtext in Plato's Theaetetus*, Oxford, Oxford University Press, 2012
- F.C.C. Sheffield, „Alcibiades' Speech : A Satyric Drama”, în *Greece & Rome*, Vol. 48, No. 2, Cambridge University Press, 2001, pp. 193-209

G. Vlastos, *The Philosophy of Socrates. A Collection of Critical Essays*, G. Vlastos (ed.), Palgrave Macmillan, 1971, cap. „Introduction : The Paradox Of Socrates”